

ALDATICI İŞLEM VE DAVRANIŞLARLA GÜMRÜK VERGİLERİ ÖDENMEDEN EŞYA İTHAL EDİLMEK SURETİYLE KAÇAKÇILIK SUÇU İŞLENDİĞİ İDDIASIYLA AÇILAN CEZA DAVASINDA BEKLETİCİ SORUN

GİRİŞ

Görülmekte olan bir davaya ilişkin olup davanın incelenip davanın karara bağlanmasından önce aydınlanması gereken sorun başka bir mahkemede görülmekteyse ve asıl davanın çözümlenebilmesi için sorunun öncelikle bu mahkeme tarafından karara bağlanması gerekiyorsa ortada bekletici bir sorun var demektir. Böyle bir durumda asıl davadaki uyuşmazlığı gidermekle görevli mahkeme diğer mahkemenin vereceği kararı bekleme kararı alabilecektir.

Bekletici sorun doktrinde ve Yargıtay uygulamalarında aynı şekilde tanımlanıyor olmasına rağmen bekletici sorun kavramının yerine farklı anlamlara sahip benzer benzer kavramlar sık sık kullanılmaktaydı. 6100 Sayılı Kanun bu kavram kargaşasını ortadan kaldıracak nitelikte bir düzenlemeye yer vermiş bulunmaktadır.

Bu düzenlemeler ışığında, gümrük idaresi tarafından yapılan denetlemeler sonucunda istenen gümrük vergilerinin aldatıcı işlem ve davranışlar sonucunda kısmen veya tamamen ödenmediği iddiasıyla 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 3'üncü Maddesinin 2 numaralı fıkrası uyarınca yaptırım uygulanması için Ceza Mahkemesinde ve aynı zamanda bu vergilerin kaldırılması için de Vergi Mahkemesinde dava açılması halinde vergi mahkemesinde açılan davanın ceza davası için bekletici sorun teşkil edip etmeyeceği çalışmamızın konusunu oluşturmaktadır.

1- BEKLETİCİ SORUN KAVRAMI

Bekletici sorun kavramı Arapça kökenli “ meselei müstehire “ kavramının dilimizdeki karşılığı olarak belirlenmiştir. Doktrinde bekletici sorun kavramı yerine mesele(y)i müstehire kavramı kullanılmakla birlikte bekletici mesele, ön mesele bekletici ön mesele gibi kavramlar kullanılmaktadır.

Bekletici sorun kavramına ilişkin olarak hukukçular tarafından kullanılan ve Yargıtay uygulamaları ile ortaya çıkan benzer yönde birçok tanım bulunmaktadır.

Hukukçular tarafından “ Bir davanın görülmesi sırasında ortaya çıkan ve bu davanın incelenebilmesi için mahkemenin görevi dışında kalması sebebiyle görevli yargılama makamınca veya idari makamlarca çözümlenmesine değin beklenilmesi gereken sorunlara bekletici sorun denir şeklinde “ tanım yapılmaktadır.

Yargıtay kararlarında bekletici sorun için “ Aslında davayı inceleyen mahkemenin görevi içinde bulunmayan ve davayı kapsayan uyuşmazlığın çözülmesi yönünü sağlayan ön sorunun görevli olan merci tarafından çözülmesine değin mahkemenin esas uyuşmazlığı çözümlemesi için beklemesi gereken meseledir. “ denilmiştir.

Yapılan bu farklı tanımlar birlikte değerlendirildiğinde bir davanın görülmesi sırasında ortaya çıkan ve bu davanın incelenebilmesi veya sonuçlandırılabilmesi için, mahkemenin görevi dışında kalması sebebiyle görevli yargılama makamınca çözümlenmesine kadar beklenilmesi gereken sorunlara bekletici sorun denir.

2- BEKLETİCİ SORUNA İLİŞKİN 6100 SAYILI HUKUK MUHAKEMLERİ KANUNU’NDA YER ALAN DÜZENLEMELER

Bekletici sorun 6100 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu’nun 169. Maddesinde düzenlenmiştir.

Bu düzenlemeye göre,

- 1- Bir davada hüküm verilebilmesi başka bir davaya veya idari makamın tespitine yahut dava konusuyla ilgili bir hukuki ilişkinin mevcut olup olmadığına kısmen veya tamamen bağlı ise mahkeme görülmekte olan davanın sonuçlanmasına ya da idari makamın kararına kadar yargılamayı bekletir. Burada beklenen bir mahkemede açılmış ve beklemekte olan bir dava ya da idari makamın kararıdır.

- 2- Yine bir davanın incelenmesi ve sonuçlandırılması başka bir davanın veya makamın çözümüne bağlı fakat o dava henüz açılmamış ya da idari makama başvurulmamış ise hakim ilgili tarafa dava açması ya da idari makama başvuru yapması için süre verecektir. Bu süre içinde başvurulmazsa tarafın bu husustaki iddiasından vazgeçtiği var sayılarak esas hakkında bir karar verilecektir. Buna karşılık süresi içinde dava açılır ya da idari makama başvurulursa bu davanın sonuçlanmasına ya da idari makamın kararına kadar dava ertelenecektir.

Başka bir mahkemede derdest olan bir davanın veya idari makamda görülmekte olan bir işin bekletici sorun yapılabilmesi için;

- 1- Öncelikle bekletici sorun yapma kararı verecek olan mahkemedeki davanın da halen derdest olması gerekir.
- 2- Beklenmesine karar verilen dava veya iş ile bekleme kararı alınan dava arasında bağlantının da bulunması şarttır.
- 3- Bu şartların yanında asıl dava ile diğer görülmekte olan dava arasında bağlantı bulunmasına rağmen bu iki davanın birleştirilememiş olması gerekir.
- 4- Tüm bu şartlar bir arada gerçekleştiği takdirde asıl davaya bakmakta olan mahkeme kararını veya idari makamın vereceği kararı bekleyeceğini taraflara aldığı bir kararla açıkça bildirmelidir.

Mahkemelerin bekletici sorun yapma kararları kural olarak ihtiyaridir. Ancak kanun bazı durumlara mahkemelerin bekletici sorun yapma kararı vermelerini zorunlu kılmıştır. Bu durumlarda artık hakim bekletici sorunun varlığını kabul edip buna ilişkin bekleme kararı vermelidir.

3- CEZA MAHKEMESİNİN GÜMRÜK İDARESİNİN VE İDARİ YARGI ORGANLARININ (VERGİ MAHKEMESİ, BÖLGE İDARE MAHKEMESİ VE DANIŞTAY) KARARLARINI BEKLETİCİ SORUN YAPMASI

5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun 3'üncü Maddesinin 2 numaralı fıkrası uyarınca kişi hakkında, eşyayı aldatıcı işlem ve davranışlarla gümrük vergilerini kısmen veya tamamen ödenmeksizin

ülkeye soktuğu veya sokmaya teşebbüs ettiği iddiasıyla açılan davanın incelenebilmesi veya sonuçlandırılabilmesi için öncelikle;

- 1- Eşyanın ithali sırasında ödenmesi gereken gümrük vergilerine tabi bulunması,
- 2- Bu vergilerin eşyanın ithali sırasında kısmen veya tamamen ödenmemesi,

Şarttır.

Başka bir ifadeyle, aldatıcı işlem ve davranışlarla yurda sokulan veya sokulmaya teşebbüs edilen eşya, ithalde alınan gümrük vergilerine konu değilse veya bu vergilere konu olup da ithali sırasında sözü edilen vergilerin tamamı ödenmişse kaçakçılık fiilinin varlığından söz etmek mümkün değildir.

Diğer taraftan;

- 1- Ülkeye sokulan veya sokulmaya teşebbüs edildiği iddia edilen eşyanın, ithalde alınan gümrük vergilerine konu olup olmadığına veya konu olup ta bu vergilerin tamamının ödenip ödenmediğine ilişkin uyuşmazlıkları çözümlemeye Gümrük İdaresi ve İdari Yargı sistemi içinde yer alan mahkemeler (Sırasıyla, Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüğü, Vergi Mahkemesi, Bölge İdare Mahkemesi ve Danıştay),
- 2- Eşyanın, ödenmesi gereken gümrük vergilerinin kısmen veya tamamen ödenmeden yurda sokulmasında veya sokulmaya teşebbüs edilmesinde aldatıcı bir işlem veya davranışın olup olmadığına başka bir ifadeyle bu konuda çıkan uyuşmazlıkları çözümlemeye de Adli Yargı sistemi içinde yer alan Ceza Mahkemeleri ile Yargıtay,

Yetkilidir.

Buraya kadar yapılan açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, ülkeye sokulan veya sokulmaya teşebbüs edilen eşyanın gümrük vergilerine tabi olup olmadığı veya tabi ise bu vergilerin kısmen veya tamamen ödenip ödenmediği konusunda oluşan uyuşmazlıkları çözümlmek Ceza Mahkemelerinin görevi dışındadır.

Bu nedenle, ceza mahkemesi davayı karara bağlamak için sözü edilen eşyanın gümrük vergilerine tabi olup olmadığı veya tabi olup da gümrük vergilerinin eşyanın ithali sırasından tamamen ödenip ödenmediği konusunda gerek gümrük idaresinde gerekse idari yargıda görülmekte olan uyuşmazlıkların çözümüne ilişkin kararların kesinleşmesine kadar beklemek zorundadır.

Örneğin Bay (A) tarafından Çin Halk Cumhuriyeti menşeli olması halinde Dampinge Karşı Vergi ödenmesi gereken “ menteşe rayı “ ve “ Menteşe “ isimli eşyanın menşei “ Yunanistan “ olarak beyanda edilmiş ve gümrük beyannamesi ekinde söz konusu eşyaların “ Yunanistan “ menşeli olduğunu gösteren menşe şahadetnamesi gümrük idaresine sunulmuştur. Gümrük idaresi tarafından sözü edilen beyanın ve menşe şahadetnamesinin kontrolü sonucunda Bay (A)'nın anılan eşyasının Yunanistan menşeli olarak ithaline izin verilmiştir.

Bilahare, gümrük idaresinin talebi üzerine ihracatçı ülke Gümrük idaresi tarafından yapılan sonradan kontrol üzerine, anılan eşyanın menşei Çin Halk Cumhuriyeti olmasına rağmen menşe şahadetnamesine sehven “ Yunanistan” yazıldığı yönünde bilgi verilmiştir. Bunun üzerine gümrük idaresince sözü edilen Dampinge Karşı Vergi ve Katma Değer Vergisinin ödenmesi bay (A) dan istenmiştir. Bu vergilerin kaldırılması için Bay (A) 4458 sayılı Gümrük Kanunun 242. Maddesi uyarınca yetkili Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüğüne itiraz etmiştir.

Bu itirazının Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüğüne reddedilmesi üzerine anılan vergilerin kaldırılması için Vergi Mahkemesi nezdinde dava açmıştır.

Bu arada, gümrük idaresi tarafından anılan vergilerin aldatıcı işlem ve davranışlar sonucunda ödenmediği iddiasıyla Bay (A) hakkında adli yargı makamlarına suç duyurusu bulunulmuştur.

Bu suç duyurusu üzerine Bay (A)'nın 5607 sayılı Kanunun 3. Maddesinin 2 numaralı fıkrası uyarınca iki yıldan beş yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılması için haklarında Adli yargı Sisteminde yer alan ceza mahkemesinde dava açılmıştır.

Bu durumda;

- 1- Eşyanın, Dampinge Karşı Vergi ve Katma Değer Vergisi ödenmeksizin yurda sokulup sokulmadığına idari yargı,
- 2- Sözü edilen gümrük vergilerinin ödenmemesinin Bay (b) tarafından yapılan aldatıcı işlem ve davranışlar sonucunda gerçekleşip gerçekleşmediğine de Adli Yargı Sistemi içinde yer alan ceza mahkemeleri,

Karar verecektir.

Bu nedenle Bay (A) hakkında Ceza Mahkemesinde açılan davanın karara bağlanabilmesi için başka bir ifadeyle anılan kişilerin 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 3. Maddesinin 2 numaralı fıkrasında tanımı yapılan kaçakçılık suçunu işleyip işlemediğinin hükme bağlanabilmesi için ithal edilen eşyanın ithali sırasında Dampinge Karşı Vergi alınıp alınmayacağı konusundaki ihtilafın çözülmesi şarttır.

Bu itibarla, ceza mahkemesi Bay (A) hakkında 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunun 3. Maddesinin 2 numaralı fıkrası uyarınca açılan dava ile ilgili olarak anılan kişinin kaçakçılık suçu işleyip işlemediğine karar verebilmesi için sözü edilen vergilerle ilgili uyuşmazlığın Vergi Mahkemesi kararı ile çözülmesi ve bu kararın kesinleşmesi şarttır.

4458 sayılı Gümrük Kanunu ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu hükümleri uyarınca Gümrük vergileri ihtilaflarının kesinleşmiş kabul edilebilmesi için;

- Uzlaşma talebinde bulunma süresi geçmiş veya uzlaşılmış
- Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüklerine itiraz ve bu idari mercilerin kararlarına karşı da vergi mahkemesi nezdinde dava açma süresi geçmiş
- Vergi mahkemesi kararlarına karşı İtiraz/istinaf süresinin geçmiş,
- İtiraz/istinaf başvurusu üzerine Bölge İdare Mahkemesi kararlarına karşı temyiz süresinin geçmiş,
- Temyiz üzerine verilen Danıştay kararlarına karşı düzeltme süresinin geçmiş,

- Düzeltme talebi üzerine Danıştay tarafından karar verilmiş, Olması gerekmektedir.

Buraya kadar yapılan açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, Ceza Mahkemesinin Bay (A) hakkında 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 3. maddesinin 2. Fıkrası uyarınca “ menteşe ” ve “ menteşe Rayı “ isimli eşyaları aldatıcı işlem ve davranışlarla Dampinge karşı Vergi ve Katma Değer Vergisini kısmen veya tamamen ödemeksizin ithal ettiği iddiasıyla açılan davayı inceleyebilmesi ve sonuçlandırabilmesi için;

- a- Sözü edilen vergilerin kaldırılması amacıyla açılan davaya bakmakta olan vergi mahkemesi tarafından karar verilmesini,
- b- Anılan Vergi mahkemesi kararının karşı itiraz/istinaf yoluyla Bölge İdare Mahkemesine Başvuru süresinin geçmesini,
- c- İtiraz/istinaf yoluyla yapılan başvuru üzerine Bölge İdare Mahkemesince karar verilmesini ve bu karara karşı temyiz süresinin geçmesini,
- d- Bölge İdare mahkemesi kararının temyiz edilmesi halinde Danıştay tarafından karar verilmesini ve bu kararın düzeltme süresinin geçmesini,
- e- Danıştay tarafından verilen karara karşı düzeltme talebinde bulunulması halinde bu talep üzerine karar verilmesini,

Beklemek zorundadır.

Başka bir ifadeyle, Bay (A) hakkında 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 3. Maddesinin 2 numaralı fıkrası uyarınca Ceza Mahkemesinde açılan dava, Dampinge karşı Vergi ve Katma Değer Vergisi ile ilgili ihtilafın çözümü konusunda İdari Yargı Mercilerince (Vergi Mahkemesi veya Bölge İdare Mahkemesi veya Danıştay) karar verilinceye ve bu karar kesinleşinceye kadar ertelenecektir.

3- BEKLETİCİ SORUN YAPMA KARARI VE BU KARARIN SONUÇLARI

6100 sayılı Kanunun 65. Maddesi her ne kadar bekletici sorunu düzenlemişse de bekletici sorun yapma kararının usulüne ilişkin olarak özel ve bir düzenleme yer almamıştır.

Bekletici sorun talebi Ceza Mahkemesinde duruşma tutanağına geçirilmek suretiyle yapılabileceği gibi mahkemeye verilecek bir dilekçe ile de yapılması mümkündür. Hakimin/mahkemenin bu talebi makul olan bir süre içerisinde değerlendirerek kararını derhal bildirmesi gerekmektedir.

Bekletici sorun yapma kararı, tek başına değerlendirildiğinde nihai bir karar değildir. Çünkü hakim/mahkeme bekletici sorun yapma kararı neticesinde davadan elini çekmemekte, yargılamaya devam etmekte sadece yargılamaya etki yapacağını düşündüğü başka bir mahkeme kararını beklemektedir.

Bu nedenle, bekletici sorun yapma kararı bir ara karardır.

6100 sayılı Kanun'da bekletici soruna ilişkin herhangi bir kanun yolu öngörülmemiştir. Bekletici sorun yapma kararı bir ara karar niteliğinde kabul edildiğinden bu kararın tek başına kanun yolu denetimine tabi olamayacağının da kabulü gerekir.

Bekletici sorun yapma kararı veren hakim/mahkeme beklenilen davada verilen karar ile bağlıdır. Çünkü bekletici sorun yapma kararı diğer mahkemede görülmekte olan davanın asıl dava ile bağlantılı olduğu gerekçesine dayanan bir karardır. İlgili mahkeme her iki dava arasında bağlantı olduğu kanaatine ulaştıktan sonra bağlantılı olan davada verilen hükmün kendi bakmakta olduğu dava açısından önemli olmadığını ileri süremeyecektir. Bağlantılı davada verilen hüküm bekletici sorun yapma kararı veren mahkemenin baktığı dava açısından kesin hüküm veya kesin delil niteliği taşıyabilir.

Ceza Mahkemesi tarafından Bay (A) hakkında 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun 3. Maddesinin 2 numaralı fıkrası uyarınca açılan ceza davası ile Vergi Mahkemesinde görülmekte olan dava (Dampinge Karşı Vergi ve Katma Değer Vergisinin kaldırılması konusundaki dava) arasında bağlantı bulunduğuna ve ceza davasının sonuçlandırılabilmesi için vergi mahkemesi kararının beklenilmesine karar (Bekletici sorun yapma kararı) verilmesi halinde ceza mahkemesi vergi mahkemesi kararını ve bu karara karşı kanun yoluna başvurulmuşsa idari Yargı merci kararının kesinleşmesini beklemek zorundadır.

Burada, idari yargı merciinin nihai kararının niteliğine göre ceza mahkemesi hareket edecektir.

Bay (A) tarafından, Gümrük Vergilerinin (Dampinge Karşı Vergi ve Katma Değer Vergisi) kaldırılması yönünde açılan davaya ilişkin vergi mahkemesi kararı beklenilmeksizin bağlanması ve bu kararın kesinleşmesi beklenilmeden, Ceza Mahkemesi Bay (A) nın 5607 sayılı kanun 3 maddesinin 2 numaralı fıkrası hükmü uyarınca cezalandırılmasına karar verdikten sonra vergi mahkemesinin sözü edilen vergilerin kaldırılmasına karar verilmesi halinde telafisi imkansız maddi ve manevi zararlar doğacaktır.

Çünkü, sözü edilen vergilen Vergi Mahkemesince kaldırılması nedeniyle Bay (A) tarafından 5607 sayılı kanunun 3. Maddesinin 2 numaralı fıkrasında tanımlanan şekilde işlenen bir kaçakçılık suçundan söz edilmeyeceğinden adı kararla kaldırılması ve bu kararın kesinleşmesi halinde kaçakçılık fiilinden söz etmek mümkün olmayacağından ceza mahkemesi bu karara bağlı olarak karar verecektir.

SONUÇ:

Gümrük idaresi tarafından yapılan denetlemeler sonucundan istenen gümrük vergilerinin aldatıcı işlem ve davranışlar sonucunda kısmen veya tamamen ödenmediği iddiasıyla 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 3 maddesinin 2 numaralı fıkrası hükmü uyarınca yaptırım uygulanması için Ceza Mahkemesinde dava açılması halinde, bu vergilerin kaldırılmasına dair Vergi Mahkemesince verilen karar Ceza Mahkemesi nezdinde kesin delil niteliği taşıyacaktır.

Vergi Mahkemesinin bu kararı kesinleştikten sonra ceza mahkemesinde kaçakçılık iddiası ile ceza davası dinlenemez. Başka bir ifade ile kaçakçılık fiilinin varlığı iddiasıyla ceza davası açılmayacağı gibi görüşülmekte olan ceza davasında ise bu husus tartışma konusu yapılamayacak ve davanın reddine karar verilmesi gerekecektir.

Diğer taraftan Vergi Mahkemesinin anılan gümrük vergilerinin kaldırılması konusunda açılan davaya reddetmesi başka bir ifadeyle hiç ödenmeyen veya noksan ödenen vergilerin varlığına karar vermesi Ceza

Mahkemesi nezdinde kaçakçılık fiilinin varlığı için kesin delil teşkil etmeyecektir.

Burada vergilerin kaldırılması talebinin Vergi Mahkemesince uygun görülmemesi önemli olmakla beraber asıl önemli olan sözü edilen gümrük vergilerinin kısmen veya tamamen ödenmemesinin aldatıcı işlem ve davranışlar sonucu gerçekleşip gerçekleşmediğinin tespit edilmesidir.

Zira Ceza Mahkemesi, anılan gümrük vergilerinin aldatıcı işlem ve davranışlar sonucunda noksan ödenmediği sonucuna varması halinde kişi hakkında beraat kararı verecektir.

Nail İNAL - Gümrük Müşaviri

Kaynakça:

Buket SEVİNÇ AYDIN: BEKLETİCİ SORUN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Özel Hukuk

Ana Bilim Dalı

Bahattin ARAS:
Mahkemesi

Sahtecilik İddiası Bakımından Hukuk ve Ceza

Kararlarının Birbirine Etkisi TBB Dergisi 2016

(124)